

Pravilnik o postopku in metodah preizkušanja razločljivosti, izenačenosti in nespremenljivosti novih sort rastlin

1. člen

Ta pravilnik določa postopek in metode preizkušanja razločljivosti, izenačenosti in nespremenljivosti (v nadaljnjem besedilu: preizkušanje RIN) novih sort rastlin.

I. POSTOPEK PREIZKUŠANJA RIN

2. člen

Postopek preizkušanja RIN nove sorte obsega sortne poskuse ter laboratorijske in druge teste, ki se izvajajo po splošno uveljavljenih postopkih in metodah za preizkušanje sort, in ki jih za posamezne vrste oziroma skupine rastlin objavi Urad za varstvo in registracijo sort rastlin (v nadaljnjem besedilu: urad) v uradnem glasilu urada kot tehnična navodila za preizkušanje RIN.

Sortne poskuse in laboratorijske teste izvaja strokovna institucija (v nadaljnjem besedilu: izvajalec), ki jo za posamezne nove sorte določi urad.

Za preizkušanje RIN nove sorte lahko urad določi izvajalca tudi v tuji državi, podpisnici mednarodnih pogodb oziroma konvencij, ki jih je podpisala oziroma k njim pristopila Republika Slovenija, vendar le v primeru, če je izvajalec za ta namen že imenovan od pristojnega urada za varstvo sort v tej državi. V primeru preizkušanja RIN nove sorte v tuji državi mora urad predhodno ugotoviti, da so agroekološke razmere v državi, v kateri bodo potekali sortni poskusi, primerljive z agroekološkimi razmerami v Republiki Sloveniji.

Medsebojne obveznosti in način sodelovanja med uradom in izvajalcem se določijo s pogodbo.

Urad pošlje izvajalcu iz prejšnjega odstavka kopijo prijave za varstvo nove sorte.

3. člen

V primeru, da urad za neko novo sorto v Republiki Sloveniji oziroma v državi podpisnici mednarodnih pogodb oziroma konvencij, ki jih je podpisala oziroma k njim pristopila Republika Slovenija, ne more določiti izvajalca preizkušanja RIN, organizira preizkušanje RIN nove sorte na zahtevo urada prijavitelj sam ali kdo drug po njegovem pooblastilu.

V primeru iz prejšnjega odstavka je dolžan prijavitelj pripraviti skupaj z uradom tehnična navodila za preizkušanje RIN nove sorte in obvestiti urad o izvajalcu. Pred začetkom preizkušanja RIN nove sorte mora urad objaviti tehnična navodila in odobriti izvajalca.

4. člen

Urad obvesti prijavitelja o izvajalcu preizkušanja RIN, o potrebni količini semenskega materiala za preizkušanje RIN, o naslovu, na katerega se semenski material dostavi ter o roku za dostavo.

Prijavitelj je dolžan izvajalcu brezplačno dostaviti semenski material za preizkušanje v količini in roku, ki ju določi urad. Postopke v zvezi z dostavo semenskega materiala v tujino ureja prijavitelj sam.

5. člen

Semenski material za preizkušanje RIN mora biti pridelan v predhodni rastni dobi ter mora glede kakovosti in zdravstvenega stanja ustrezati veljavnim predpisom.

Seme za preizkušanje sort mora biti nerazkuženo, razen za sladkorno peso, koruzo in sončnice.

6. člen

Sortni poskus poteka za vsako novo sorto najmanj dve leti oziroma dve rastni dobi na najmanj dveh poskusnih mestih.

V sortni poskus se za primerjavo vključijo standardne sorte in podobne sorte iz referenčne kolekcije sort, ki jo za namen preizkušanja RIN vzdržuje izvajalec (v nadaljnjem besedilu: podobne sorte).

Standardne sorte objavi v tehničnih navodilih urad. Podobne sorte izbere izvajalec na podlagi podatkov iz prijave za varstvo nove sorte.

7. člen

V sortnih poskusih se ugotovijo tiste lastnosti nove sorte, ki so pomembne za razločevanje ene sorte od druge, ne glede na pomen teh lastnosti za uporabno vrednost sorte.

Po končanem vsakoletnem preizkušanju izpolni izvajalec obrazec "Vmesno poročilo o preizkušanju razločljivosti, izenačenosti in nespremenljivosti". V njem navede predhodne rezultate preizkušanja RIN in morebitne težave pri izvajanju poskusa.

Po končanem preizkušanju izpolni izvajalec obrazec "Poročilo o preizkušanju razločljivosti, izenačenosti in nespremenljivosti", v katerem navede ali je nova sorta razločljiva, izenačena in nespremenljiva.

Če izvajalec po končanem preizkušanju RIN ugotovi, da so pogoji za zavarovanje nove sorte glede razločljivosti, izenačenosti in nespremenljivosti izpolnjeni, pripravi tudi opis sorte in ga priloži obrazcu iz prejšnjega odstavka.

Izvajalec je dolžan uradu sproti pošiljati izpolnjene obrazce iz drugega odstavka tega člena.

Obrazca iz drugega in tretjega odstavka tega člena sta prilogi 1 in 2 in sta sestavni del tega pravilnika.

Opis sorte pripravi izvajalec v skladu s tehničnimi navodili za preizkušanje RIN novih sort rastlin.

II. METODE PREIZKUŠANJA RIN

8. člen

Metode preizkušanja RIN novih sort rastlin temeljijo na opazovanju in ocenjevanju ter na merjenju določenih lastnosti sorte.

Zaradi dejavnikov okolja, ki lahko v manjši ali večji meri vplivajo na spremenjeno izražanje genetsko pogojenih kvalitativnih in kvantitativnih lastnosti, se praviloma ugotavljajo tiste lastnosti, na katere dejavniki okolja najmanj vplivajo.

Seznam lastnosti, ki se ugotavljajo pri posamezni vrsti oziroma skupini rastlin, je določen v tehničnih navodilih, ki jih objavi urad.

Ne glede na določbo prejšnjega odstavka se na pisni in obrazloženi predlog prijavitelja v preizkušanju RIN lahko ugotavljajo tudi druge lastnosti. O predlogu prijavitelja odloča urad.

9. člen

Opazovane oziroma merjene lastnosti, ki se ugotavljajo v postopku preizkušanja RIN nove sorte, so kvalitativne in kvantitativne.

10. člen

Kvalitativne lastnosti so tiste, ki se ugotavljajo na podlagi ocenjevanja stanja ali izražanja teh lastnosti. Lastnosti se izražajo nepovezano, prekinjeno. Glede na stanje ali izražanje se lastnosti določijo s stopnjo izražanja. Število stopenj izražanja ni omejeno. Stopnja izražanja posamezne lastnosti se določa s pomočjo primerjave s standardnimi in podobnimi sortami.

Kvantitativne lastnosti so tiste, ki se merijo in kažejo nepretrgano variabilnost od ene skrajne meje do druge. Število stopenj izražanja pri kvantitativnih lastnostih je določeno.

Če je merjenje kvantitativnih lastnosti, zlasti senzoričnih kot sta okus ali vonj, zelo zahtevno, se lahko te lastnosti izjemoma ugotavljajo kot kvalitativne na podlagi ocenjevanja.

Stopnje izražanja se tako pri kvalitativnih kot kvantitativnih lastnostih označujejo s številkami.

11. člen

Vsaka lastnost se ugotavlja posebej. Kvantitativne lastnosti se lahko sestavljajo ali povezujejo (na primer razmerje med dolžino in širino). Vsako tako sestavljeno lastnost je potrebno obravnavati kot posamezno lastnost.

12. člen

Dve sorti sta razločljivi, če je razlika med njima:

- ugotovljena vsaj na enem poskusnem mestu,
- jasna in
- ustaljena.

13. člen

Razlika med dvema sortama je v primeru pravih kvalitativnih lastnosti jasna, če se lastnost izraža v dveh različnih stopnjah izražanja te lastnosti. Pri drugih lastnostih, ki jih lahko obravnavamo kot kvalitativne, se pri preizkušanju razločljivosti upošteva morebitno odstopanje v razliki med sortama upoštevajoč leto preizkušanja ali poskusno mesto.

14. člen

V primeru merjenih kvantitativnih lastnosti, je razlika med sortama jasna, če se ugotovi z ustrežno statistično metodo z 1% oziroma 5% tveganjem.

15. člen

Kadar je kvantitativna lastnost, ki se običajno določa na podlagi ocenjevanja, edina lastnost za ugotovitev razločljivosti, se v primeru dvoma določi tudi z merjenjem, kadar je to mogoče.

Ne glede na prejšnji odstavek se za ugotovitev jasne razločljivosti sorte uporabi neposredna primerjava s podobno sorto. Pri taki primerjavi se zabeleži razliko med tema dvema sortama takoj, ko je ta razlika vidna oziroma ko jo je mogoče izmeriti.

16. člen

Razlika je ustaljena, če ima enak predznak v dveh zaporednih, ali v dveh od treh rastnih dob.

V primeru iz prvega odstavka prejšnjega člena se mora za potrditev ustaljenosti ta razlika ponoviti v več primerjalnih poskusih. Število primerjav mora zagotoviti tako statistično zanesljivost ugotovljene razlike, kot bi jo dobili z merjenjem te lastnosti.

17. člen

Če so pri več posamično ocenjenih lastnostih razlike med dvema sortama opazne, se za ugotavljanje razločljivosti lahko uporabi kombinacija podatkov o teh lastnostih. V tem primeru je treba zagotoviti stopnjo zanesljivosti, ki je primerljiva s stopnjami zanesljivosti iz 14., 15. in 16. člena tega pravilnika.

18. člen

Sorta mora biti ob upoštevanju posebnosti, ki so posledica značilnosti njenega razmnoževanja, dovolj izenačena, da še omogoča pripravo zanesljivega opisa, ugotovitev razločljivosti in zagotovitev nespremenljivosti sorte.

19. člen

Za sorte, ki se razmnožujejo vegetativno in za samoprašne sorte, je največje dovoljeno število netipičnih rastlin v vzorcu:

Število rastlin v vzorcu	Največje število netipičnih rastlin
manj ali enako 5	0
6 - 35	1
36 - 82	2
83 - 137	3

Velikost vzorca je za posamezne vrste rastlin različna in je določena v tehničnih navodilih za preizkušanje RIN, ki jih za posamezne vrste ali skupine rastlin objavi urad.

20. člen

Pri pretežno samoprašnih sortah se dovoljeno največje število netipičnih rastlin iz tabele prejšnjega člena podvoji.

21. člen

Pri tujeprašnih sortah morajo biti dovoljena odstopanja v mejah odstopanj, ki se ugotovijo pri standardnih in podobnih sortah.

V primeru merjenih lastnosti se šteje, da je tujeprašna sorta neizenačena, če njihova variabilnost presega povprečje variabilnosti teh lastnosti pri standardnih in podobnih sortah za več kot 1,6-krat.

Ocenjevane lastnosti se primerja na enak način kot merjene lastnosti. Število rastlin, ki so na videz različne od drugih rastlin iste sorte, ne sme statistično značilno pri 5% tveganju presegati števila takih rastlin pri standardnih in podobnih sortah.

22. člen

Dvolinijski hibridi se glede odstopanja načeloma obravnavajo kot pretežno samoprašne sorte iz 20. člena tega pravilnika. Druge kategorije hibridov se obravnavajo glede na vrsto rastlin in metodo žlahtnjenja. Dovoljeno odstopanje se za posamezne vrste hibridov in glede na vrsto rastlin in metodo žlahtnjenja objavi v tehničnih navodilih za preizkušanje RIN.

Delež netipičnih rastlin se posebej določi tudi za starševske linije.

23. člen

Nespremenljivost sorte se ugotavlja tako, da se pozorno opazuje ohranjanje lastnosti sorte v naslednjih letih preizkušanja glede na prvo leto preizkušanja oziroma glede na varstveni vzorec. Nespremenljivost sorte se ugotavlja z manjšo zanesljivostjo kot razločljivost ali izenačenost.

Ne glede na prejšnji odstavek se nespremenljivost izjemoma ugotavlja s ponovno setvijo naslednje generacije semenskega materiala.

24. člen

Urad objavi v uradnem glasilu tehnična navodila za preizkušanje RIN za posamezno vrsto rastlin najpozneje v roku 30 dni po vložitvi prve prijave za varstvo sorte te vrste.

Do objave tehničnih navodil za preizkušanje RIN se uporabljajo splošno uveljavljena in mednarodno priznana tehnična navodila za preizkušanje RIN.

25. člen

Ta pravilnik začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 321-16-18/99

Ljubljana, dne 20. aprila 1999.

Ciril Smrkolj l.r.
Minister
za kmetijstvo, gozdarstvo in
prehrano

Objavljeno 28.4.1999

Uradni list RS, št. 30/99

Priloga 1

VMESNO POROČILO O PREIZKUŠANJU RAZLOČLJIVOSTI, IZENAČENOSTI IN ESPREMENLJIVOSTI SORTE

1. Referenčna številka urada, ki poroča:
2. Naročnik preizkušanja:
3. Referenčna številka naročnika:
4. Žlahtniteljeva oznaka sorte:
5. Datum prijave v naročnikovi državi:
6. Prijavitelj (ime in naslov):
7. Zastopnik ali pooblaščenec (ime in naslov):
8. Ime vrste, ki ji sorta pripada/latinsko ime:
9. Ime vrste, ki ji sorta pripada/slovensko ime:
10. Ime sorte:
11. Žlahtnitelj (ime in naslov):
12. Izvajalec preizkušanja:
13. Poskusno mesto in kraj:
14. Obdobje preizkušanja:
15. Datum in kraj izdaje vmesnega poročila:

16. SPLOŠNI PODATKI
 - (a) Semenski material sorte ni prispel
 - (b) Semenski material ne ustreza zahtevam
 - (c) Poskus je propadel

- Opažanja:

17. REZULTATI PREIZKUŠANJA
 - (a) Brez pripomb
 - (b) Pripombe:

18. Predvideni datum končnega poročila o preizkušanju:
19. Opomba: To vmesno poročilo ne vpliva vnaprej na končno poročilo.
20. Podpis:

Priloga 2

POROČILO O PREIZKUŠANJU RAZLOČLJIVOSTI, IZENAČENOSTI IN NESPREMENLJIVOSTI SORTE

1. Referenčna številka urada, ki poroča:
2. Naročnik preizkušanja:
3. Referenčna številka naročnika:
4. Žlahtniteljeva oznaka sorte:
5. Datum prijave v naročnikovi državi:
6. Prijavitelj (ime in naslov):
7. Zastopnik ali pooblaščenec (ime in naslov):
8. Ime vrste, ki ji sorta pripada/latinsko ime:
9. Ime vrste, ki ji sorta pripada/slovensko ime:
10. Ime sorte:
11. Žlahtnitelj (ime in naslov):
12. Izvajalec preizkušanja:
13. Poskusno mesto in kraj:
14. Obdobje preizkušanja:
15. Datum in kraj izdaje poročila:
16. REZULTATI PREIZKUŠANJA RAZLOČLJIVOSTI, IZENAČENOSTI IN
NESPREMENLJIVOSTI IN SKLEP

(a) Poročilo o razločljivosti

Sorta

- je jasno razločljiva od katere koli druge sorte,
- ni jasno razločljiva od vseh sort, ki so nam splošno znane.

(b) Poročilo o izenačenosti

Sorta

- je dovolj izenačena
 - ni dovolj izenačena
- ob upoštevanju posebnosti spolnega ali vegetativnega množenja.

(c) Poročilo o nespremenljivosti

Sorta

- je nespremenljiva
 - ni nespremenljiva
- v bistvenih lastnostih.

V primeru pozitivnega rezultata je opis sorte poročilu priložen.

17. Pripombe:

18. Podpis: